

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра рослинництва

ЗАТВЕРДЖЕНО
Агробіологічний факультет
« 18 » червня 2026 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
ВИРОБНИЦТВО НАСІННЯ КОРМОВИХ КУЛЬТУР**

Галузь знань Н «Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина»

Спеціальність Н1 «Агрономія»

Освітня програма «Агрономія»

Факультет агробіологічний

Розробник: *Ірина СВИСТУНОВА, доцент, к. с.-г. н., доцент*

Київ – 2026 р.

Опис навчальної дисципліни. У курсі дисципліни «Виробництво насіння кормових культур» розглядаються сучасні біологічні, агроекологічні та технологічні основи одержання високоякісного насінневого матеріалу кормових рослин різних класифікаційних груп. Вивчаються питання адаптації насінництва кормових культур до умов кліматичних змін, принципи підбору видів і їх сортів для створення високопродуктивних насінницьких агрофітоценозів, а також технологічні особливості створення та ведення насінників у різні роки їх використання. Значна увага приділяється управлінню насінневою продуктивністю кормових культур, оцінці сортових і посівних якостей насіння, післязбиральній доробці, зберіганню та чинникам ефективності сучасного насінництва.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	<i>магістр</i>	
Спеціальність	<i>Н1 «Агрономія»</i>	
Освітня програма	<i>Агрономія</i>	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	<i>вибіркова</i>	
Загальна кількість годин	<i>150</i>	
Кількість кредитів ECTS	<i>5</i>	
Кількість змістових модулів	<i>2</i>	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	<i>-</i>	
Форма контролю	<i>екзамен</i>	
Показники навчальної дисципліни для денної, заочної та дистанційної (за наявності) форм здобуття вищої освіти		
	Форма здобуття вищої освіти	
	денна	заочна
Курс (рік підготовки)	<i>2</i>	
Семестр	<i>3</i>	
Лекційні заняття	<i>20 год.</i>	<i>год.</i>
Практичні, семінарські заняття	<i>20 год.</i>	<i>год.</i>
Лабораторні заняття		<i>год.</i>
Самостійна робота	<i>110 год.</i>	<i>год.</i>
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	<i>4 год.</i>	

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – сформувати знання та практичні вміння з питань теоретичної та технологічної підготовки щодо вирощування однорічних

і багаторічних кормових трав на насіння, його збирання, доведення до посівних кондицій та зберігання.

Перелік навчальних дисциплін, які передують вивченню «Кормовиробництво і луківництво», «Новітні практики в кормовиробництві».

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК):

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері агрономії під час здійснення професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК 5. Здатність розробляти проекти та управляти ними.

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК 3. Здатність створювати нові технології та застосовувати сучасні технології агрономії, враховуючи їх особливості та користуючись передовим досвідом їх впровадження, розробляти наукові основи технологій вирощування сільськогосподарських культур.

СК 5. Здатність розв'язувати складні задачі у широких або мультидисциплінарних контекстах на основі спеціалізованих концептуальних знань, що включають сучасні наукові здобутки у сфері агрономії.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 7. Розробляти та реалізовувати проекти екологічно безпечних прийомів і технологій виробництва високоякісної продукції рослинництва з урахуванням особливостей агроландшафтів та економічної ефективності.

ПРН 8. Управляти робочими процесами, які є складними, непередбачуваними, приймати ефективні рішення, оцінювати та порівнювати альтернативи, аналізувати ризики.

ПРН 11. Здійснювати бізнесове проектування та маркетингове оцінювання виконання і впровадження інноваційних розробок.

ПРН 12. Добирати оптимальну стратегію господарювання в агрономії, у тому числі за нечіткості цілей та невизначеності умов.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин								
	денна форма					заочна форма			
	тижні	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
л			п	с.р.	л		п	с.р.	
1	2		3	4	5	6	7	8	9
Модуль 1. Організаційно-технологічні засади сучасного насінництва кормових культур									
Тема 1. Агроекологічні передумови та нормативно-правове забезпечення виробництва насіння кормових	1-2	18	4	2	12				

культур в Україні.									
Тема 2. Формування видового і сортового складу насінницьких посівів та оцінка якості насінневого матеріалу кормових культур.	3	23	2	6	15				
Тема 3. Створення та технологічний супровід насінницьких посівів кормових культур.	4-6	35	6	6	23				
Тема 4. Збирання, післязбиральна доробка, зберігання та сертифікація насіння кормових культур	7-8	26	4	2	20				
Разом за модулем 1		102	16	16	70				
Модуль 2. Інноваційні, екологічні та ринкові аспекти виробництва насіння кормових культур									
Тема 5. Виробництво насіння кормових культур в органічних та екологічно орієнтованих системах землеробства.	9	24	2	2	20				
Тема 6. Сучасні тенденції розвитку насінництва кормових культур: інновації, ринок та міжнародний досвід.	10	24	2	2	20				
Разом за модулем 2		48	4	4	40				
Усього годин		150	20	20	110				
Курсовий проект (робота) з _____ (якщо є в навчальному плані)									
Усього годин		150	20	20	110				

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Агроекологічні передумови та нормативно-правове забезпечення виробництва насіння кормових культур в Україні.	4
2	Формування видового і сортового складу насінницьких посівів та оцінка якості насінневого матеріалу кормових культур.	2
3	Створення та технологічний супровід насінницьких посівів кормових культур.	6
4	Збирання, післязбиральна доробка, зберігання та сертифікація насіння кормових культур	4
5	Виробництво насіння кормових культур в органічних та екологічно орієнтованих системах землеробства.	2
6	Сучасні тенденції розвитку насінництва кормових культур: інновації, ринок та міжнародний досвід.	2

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Аналіз нормативно-правових вимог до посівних якостей насіння кормових культур в Україні	2
2	Оцінка посівних якостей насіння багаторічних кормових трав із використанням експрес-методів	4
3	Планування насінницьких посівів багаторічних злакових трав: розрахунок потреби в насінні та розроблення технологічної моделі вирощування (індивідуальне завдання)	2
4	Розроблення технологічної схеми вирощування багаторічних бобових трав на насіння (індивідуальне завдання)	2
5	Розроблення технологічної схеми вирощування однорічних кормових культур на насіння (індивідуальне завдання)	2
6	Аналіз технологічних етапів збирання, післязбиральної доробки, зберігання та сертифікації насіння кормових культур.	4
7	Проектування органічної технології вирощування насінницьких посівів багаторічних кормових трав (індивідуальне завдання)	2
8	Порівняльний аналіз міжнародних вимог до виробництва та сертифікації насіння кормових культур	2

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Опрацюйте діючі нормативні документи щодо насінництва (Закон України «Про насіння і садивний матеріал», ДСТУ) та підготуйте реферат на тему «Правові основи насінництва кормових культур в Україні».	6
2	Складіть карту агроекологічного зонування України щодо вирощування насінників основних кормових трав.	4
3	Зробіть огляд ДСТУ щодо вимог до якості насіння кормових трав і підготуйте презентацію з основними критеріями.	10
4	Оберіть два види багаторічних кормових трав та обґрунтуйте їх доцільність вирощування на насіння у вашому регіоні.	5
5	Складіть технологічну карту вирощування насінника багаторічної бобової кормової культури з деталізацією за роками користування (вид культури взяти у викладача).	5
6	Складіть технологічну карту вирощування насінника багаторічної злакової кормової культури з деталізацією за роками користування (вид культури взяти у викладача).	5

7	Складіть технологічну карту вирощування насінника однорічної кормової культури (вид культури взяти у викладача).	2
8	Складіть технологічну карту вирощування насінника малопоширеної кормової культури (вид культури взяти у викладача).	4
9	Опишіть фактори, що впливають на довговічність та продуктивність насінників багаторічних трав і запропонуйте заходи для їх подовження.	2
10	Опишіть біологічні особливості дозрівання насіння у люцерни посівної та конюшини лучної і визначте оптимальні строки їх збирання.	2
11	Зазначте способи додаткового запилення кормових трав та агротехнічні заходи для підвищення ефективності запилення насінників.	4
12	Розробіть технологічну схему збирання насіння кормових трав (вид культури взяти у викладача). Вкажіть оптимальну фазу збирання, техніку, допустимі втрати, строки збирання. Обґрунтуйте, які методи збирання є прийнятними для насінників вашого регіону.	10
13	Складіть схему післязбиральної доробки насіння та коротко опишіть функції основного обладнання.	6
14	Опишіть оптимальні умови зберігання насіння двох основних культур: (злакові, бобові).	4
15	Підготуйте порівняльну таблицю традиційної та органічної технології вирощування насінників люцерни посівної.	10
16	Опишіть процедуру сертифікації органічного насіння в Україні. Порівняйте з вимогами ЄС.	10
17	Проведіть огляд новітніх інновацій у виробництві насіння кормових культур (презентація).	5
18	Проаналізуйте досвід однієї з країн щодо організації та контролю насінництва кормових культур (есе на 2-3 сторінки)	5
19	Підготуйте інформаційну довідку: «Експорт та імпорт насіння кормових трав в Україні: країни-партнери, динаміка».	5
20	Підготуйте короткий аналітичний огляд ринку насіння кормових культур в Україні та ЄС: основні виробники, ціни, попит.	5
Разом		110

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- усне або письмове опитування;
- співбесіда;

- тестування;
- захист практичних робіт, проєктів;
- пірінгове оцінювання.

7. Методи навчання:

- метод проблемного навчання;
- метод практико-орієнтованого навчання;
- метод проєктного навчання;
- метод навчання через дослідження;
- метод гейміфікованого навчання.

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою, яку переводять у національну оцінку згідно з чинним «Положенням про екзамени та заліки у НУБіП України»

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Організаційно-технологічні засади сучасного насінництва кормових культур		
Практична робота 1.	Знання основних вимог вітчизняних нормативних документів до посівних якостей насіння кормових культур, уміння їх аналізувати та застосовувати на практиці, а також розуміння їх значення для ефективного агровиробництва.	10
Практична робота 2.	Знання суті і призначення експрес-методів оцінки посівних якостей насіння багаторічних кормових трав, уміння застосовувати ці методи на практиці та розуміння їх значення для оперативного контролю якості насіннєвого матеріалу	10
Практична робота 3.	Знання принципів розрахунку потреби господарства в насінні багаторічних трав, уміння визначати площу насінників і скласти технологічну модель вирощування злакових багаторічних трав на насіння, розуміння значення цих розрахунків для планування насінницького виробництва.	10
Практична робота 4.	Знання особливостей технології вирощування багаторічних бобових трав на насіння, уміння скласти технологічну модель з урахуванням агротехнічних вимог і місцевих умов, розуміння її значення для	10

	ефективного планування та реалізації насінницького процесу.	
Практична робота 5.	Знання технологічних підходів до вирощування однорічних злакових і бобових трав на насіння, вміння моделювати виробничий процес та розуміння його значення в системі насінництва.	10
Практична робота 6.	Знання послідовності і особливостей основних етапів збирання, післязбиральної доробки, зберігання та сертифікації насіння багаторічних кормових трав, вміння обґрунтовано добирати технологічні прийоми для забезпечення високої якості насіння та розуміння їх значення у формуванні сертифікованого насінневого матеріалу згідно з чинними нормативами.	10
Самостійна робота 1.	Знання нормативних вимог до якості насіння кормових трав та факторів, що впливають на продуктивність насінників, вміння складати технологічні карти вирощування насінників різних видів трав, обґрунтовувати вибір культур для умов регіону, забезпечувати їх ефективне запилення, розробляти оптимальні схеми збирання, доробки, зберігання, розуміти комплексний підхід до організації насінницького процесу з урахуванням вимог якості, екологічних умов і сучасних технологій.	10
Модульна контрольна робота 1.	Уміння управляти робочими процесами, які є складними і непередбачуваними, приймати ефективні рішення, оцінювати та порівнювати альтернативи, аналізувати ризики. Здійснювати бізнесове проєктування та маркетингове оцінювання виконання і впровадження інноваційних розробок.	30
Разом за модулем 1		100
Модуль 2. Інноваційні, екологічні та ринкові аспекти виробництва насіння кормових культур		
Практична робота 7.	Знання принципів органічного виробництва у насінництві багаторічних кормових трав,	20

	уміння розробляти технологічну схему вирощування насінників відповідно до стандартів органічного землеробства, розуміння значення екологічно орієнтованих підходів для сталого агровиробництва та сертифікації органічного насіння.	
Практична робота 8.	Знання основних положень міжнародної та зарубіжної нормативно-технічної бази з виробництва і сертифікації насіння кормових трав, уміння здійснювати їх порівняльний аналіз із вітчизняними стандартами, розуміння значення інтеграції міжнародного досвіду для підвищення конкурентоспроможності національного насінництва.	20
Самостійна робота 2.	Знання особливостей органічного насінництва та міжнародної сертифікації, уміння аналізувати інновації, ринкові тенденції й зовнішньоекономічні зв'язки, розуміння взаємозв'язку між технологіями, вимогами ринку та розвитком галузі насінництва кормових культур.	30
Модульна контрольна робота 2.	Вміння розробляти та реалізовувати проекти екологічно безпечних прийомів і технологій виробництва високоякісної продукції рослинництва з урахуванням особливостей агроландшафтів та економічної ефективності. Вміння добирати оптимальну стратегію господарювання в агрономії, у тому числі за нечіткості цілей та невизначеності умов.	30
Разом за модулем 2		100
Навчальна робота		$(M1 + M2)/2 * 0,7 \leq 70$
Екзамен		30
Всього за курс		$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$
Курсовий проект/робота (за наявності)		100

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання:	<i>НАПРИКЛАД:</i> роботи, які здають із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності:	<i>НАПРИКЛАД:</i> списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонено (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Курсові роботи, реферати повинні мати коректні текстові покликання на використану літературу.
Політика щодо відвідування:	<i>НАПРИКЛАД:</i> відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в онлайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Навчально-методичне забезпечення:

1. Електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn –

<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=2712>);

2. Насінництво багаторічних та однорічних кормових культур / [Г.І. Демидась, І.Т. Слюсар та ін.]; за редакцією професора Г.І. Демидася, І.Т. Слюсаря. К.; НУБіП України 2018. 231 с.

https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u150/demidas_nasinnictvo_poltoreckiy.pdf

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Антонів С.Ф., Корнійчук О.В., Колісник С.І., Олянюк В.А., Запрута О.А.. Насінництво й основи насіннезнавства кормових культур: монографія, за ред. С.Ф. Антоніва. Вінниця : ТОВ «Твори», 2022. 292 с.

2. Василенко Н. Є. Умови збирання врожаю насіння багаторічних низових злакових трав. *Таврійський науковий вісник*. 2022. №125. С. 19–25. DOI <https://doi.org/10.32851/2226-0099.2022.125.3>

3. Василенко Н. Є., Аверчев О.В. Формування врожаю насіння низових злакових трав та його посівних якостей залежно від строків його збирання. *Таврійський науковий вісник*. 2019. № 108. С. 3–11.

DOI <https://doi.org/10.32851/2226-0099.2019.108.1>

4. Василенко Н. Є., Антонів С. Ф., Колісник С. І., Коновальчук В. В., Запрута О. А., Фостолович С. І., Клочанюк А. В. Вплив строків збирання на насінневу продуктивність та посівні якості насіння низових злакових трав. URL: <http://agrostore.biz.ua/vpliv-strokiv-zbirannya-na-nasinnnyevu-produktivnist-ta-posivni-yakosti-nasinnya-nizovix-zlakovix-trav/>.
5. ДСТУ 8138:2015 Кормові культури. Насіння багаторічних бобових трав (конюшина гібридна, конюшина повзуча, лядвенець рогатий). Технологія вирощування. Загальні вимоги.
6. Методичні вимоги у сфері насінництва щодо збереження сортових та посівних якостей насіння кормових культур. Наказ Міністерства аграрної політики і продовольства України № 1535 від 27.03.2025
7. Петриченко В. Ф. Стратегія розвитку ринку насіння кормових культур в Україні. URL: <https://a7d.com.ua/plants/1727-strategiya-rozvitku-rinku-nasinnya-kormovix.html>.
8. Пиндус В.В., Влащук А. М., Дробіт О. С., Белов В. О. (2022). Перспективи вирощування насіння бобових трав. Херсон. 2022. 200 с.
9. Юрчук Н.П., Корнійчук О.О., Петриченко І.І. Система маркетингу насінництва кормових культур. *Корми і кормовиробництво*. 2022. № 93. С. 142-152. <https://doi.org/10.31073/kormovyrobnytstvo202293-14>.